

„ღმერთო,
სამშობლო მდნოცხლე,
მძინარეც
შენს ვდუდუნებ!“

კავკასია

პროგრული, ლიტერატურული და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთი №9-10 (55-56) საქართველო-ქობულეთი 2011 წელი შანი 1 ლანი

მუხიან ლეხანია

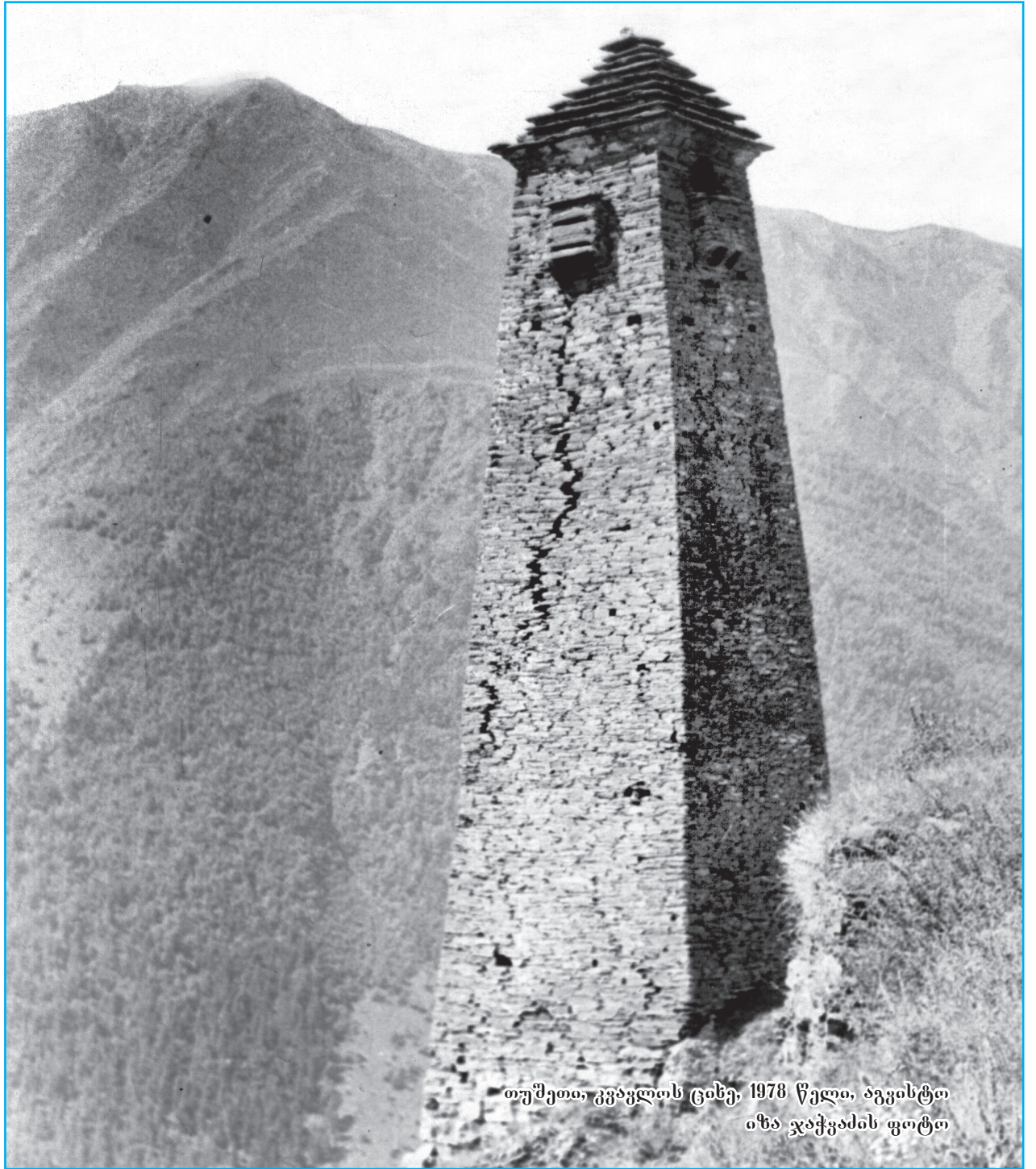
თუშები მიყვარან...

თუშები მიყვარან — ტანად დიდები!
სიტყვაძვირები და გულით მდიდრები!
საქართველოს მთებში — მონაპირენი!
საქართველოს მთებში — მონადირენი!
განაძეები, ვაშაძეები,
ცისკარიშვილები — ლაშქარს დევები!
გაფრინდაულები — მჭრელი სატევრებით,
თვითონ ცოტანი, მაგრამ ცხვარბევრები!
აფთარაულები, უსარაულები —
მთას რომ მერცხლის ბუდედ უჩანთ აულები!
ჩაღმა თუშები და თუშები წოვანი —
საქართველოს გზებზე მარად მგზოვარნი!
თუშები მიყვარან სულში და გულში —
ღმერთი!
რჯული!
არა ვარ თუში!

ელგუჯა უძილარი

***

ხმას რად არ გამცემთ, მითხარით,
ილტოს ხეობის გორებო,
იქნებ სიდაბლით ვერ მამჩნევთ,
სიმაღლით ცათა სწორებო.
იქნება ღირსი არა ვარ
თქვენის გულმკერდის ცქერისა,
მაშ თუ ვგრევა, წამერთვას
ძალა ლექსების წერისა,
ნურც მიყმოს კობალის ჯვარმა,
ხოქნე დამდგარი მუდარით,
ჩემს საღიშარსაც დასთაღხავს
ლევა ღრუბლების სუდარი.
ნურც გამიდიმოს ლამაზად
ბექში მოსულმა იამა,
ზურგი მაქციოს, დამწვევლოს,
ილტოს ხეობის ნიაგმა.

თუშეთი, გვაგლოს ცხენი, 1978 წელი, აგვისტო
იზა ჯაჭვამის ფოტო

იზა ჯაჭვამი

ახმეტა – მატანი

ქაქუცა ჩოლოყაშვილს

მზის სხივთა კრთომით გაღვიძებულმა
ღვთიურმა სიომ მოგიაღერსა...
აი, დამფრთხალი თქვენი ბავშვობა,
ასდევს და ასდევს ალაზნის შრიადს...
აი, ანშეტის კრიალა თვალი,
პანკისთან ახლოს მოსულა ია
და ნახანლარი ჩოლოყაშვილთა,
თქვენი ხანლ-კარის მცველი ბილიდა.

წითელ ფერებში ელვა ინთება,
მატნის ველებზე მეომრებს ვხედავ,
მომრავლებულა ქაქუცას ჯარი,
ჭანჭანებს შაშვი, შრიადებს ზეცა.
ყორნების ფრთებში ელვად ჩამჯდარი
ანშეტა თვალწინ გამინებივრდა,
ღამე გაფრინდა და მზე დიდგულად
გამოდის ბნელი ტალანებიდან.

გაზეთ „კავკასიის“ სარედაქციო საბჭოს გადაწყვეტილებით, „კავკასიის“ ლაურეატის წოდება მიენიჭა:

1. ჯაბრანილ ხანგოშვილს – 2011 წლის №7-8 (53-54) ნომერში გამოქვეყნებული ორი წერილისათვის რუბრიკით: „ეს იყო...“ „ჯოხარ ღულავეი: „ვაღლებულნი ვართ, შევარივთ ორად გაყოფილი ქართველობა“;
2. გიგლა ჭინჭარაშვილს – 2011 წლის №5-6 (51-52) ნომერში გამოქვეყნებული ლექსებისათვის;
3. ელგუჯა უძილარს – 2011 წლის №3-4 (49-50) ნომერში გამოქვეყნებული ლექსებისათვის;

საქართველოს პრეზიდენტს მიხეილ სააკაშვილს

პატივცემულო მიხეილ! ჩვენ, ახმეტის რაიონის პანკისის ხეობის მაცხოვრებლებს, სიამოვნების გრძობა გვეუფლება მამინ, როცა ვხედავთ საქართველოში მიმდინარე ძირეულ ცვლილებებს ეკონომიკასა და პოლიტიკაში. ამ მიმართულებით უშუალოდ თქვენს მიერ გაწეული მუშაობის შედეგები უკვე სახეზეა.

კარგად გვესმის ისიც, რომ საქართველოს სუვერენულ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბების იდეა რთული და ხანგრძლივი პროცესია. ჩვენთვის მეტად ისტორიული მნიშვნელობის ამ საკითხის პრაქტიკულად განხორციელების პროცესში, თქვენ აწყდებით ხელსაყრელ შექმნილ წინააღმდეგობას. არის ბევრი პრობლემა საქართველოს სუვერენულ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბების საკითხებში.

ყოველივე აღნიშნული გვაძლევს იმედს იმისა, რომ სერიოზული ცვლილებები მოხდება მთლიანად კავკასიაში.

გიძღვნი გულწრფელ სალამს და გვინდა მოგმართოთ შემდეგი თხოვნით: უკანასკნელ დროს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით ქვეყნდება ცნობები იმის შესახებ, რომ საქართველოს ხელისუფლება ზოგიერთ მოქალაქეს ავიღოვებს ქვეყნის წინაშე დამსახურებისათვის. ეს ჩვენ ძალიან გვახარებს იმ გაგებით, რომ კეთილშობილური საქმეები ჩვენი თანამემამულეებისა არ უნდა მიეცეს მივიწყებას. ეს იქნება დიდი ჰუმანური მაგალითი სხვა მოქალაქეებისათვის და შეასრულებს დიდ როლს ჩვენი მოსახლეობის სიკეთით,

„კავკასიის“ წინა ნომერში გამოქვეყნდა ინტერვიუ ჯაბრბაილ ხანგოშვილთან. ამას წინათ კი რედაქციაში პანკისის ხეობიდან ქისტების წერილი მივიღეთ, რომელსაც უცვლელად ვაქვეყნებთ:

სათნობით, კეთილშობილებასა და პატრიოტულ სულისკვეთებაში. სწორედ ამიტომ აღნიშნულმა გარემოებამ გვიბიძგა მოგმართოთ თქვენ და მოგივყეთ იმ კეთილშობილურ საქმეებზე, რომელსაც ჩვენი ქვეყნის ღირსეული მოქალაქე, ჩვენი თანამემამულე, ახმეტის რაიონის სოფელ დუისში მცხოვრები **ჯაბრბაილ ხანგოშვილი** აკეთებს.

ჯაბრბაილ ხანგოშვილს პატივს სცემენ არა მარტო ჩვენი ხეობაში, არამედ მის ფარგლებს გარეთაც.

მისი შრომით ბიოგრაფიიდან უთვალავი გულმონწყალების და დახმარების ჩამოთვლა შეიძლება. იგი უშუალოდ აფრქვევს სიყვარულის, კაცობის, ძმობის და მეგობრობის ელექსირს. მეცენატობა ჯაბრბაილმა 1992 წლიდან აფხაზეთის მოვლენების დროს დაიწყო. მან ჩვენთვის რესპუბლიკის ინჟინერის ხელისუფლებაში ყოფნის დროს, გააფორმა ხელშეკრულება ჩვენთვის რესპუბლიკის ინჟინერის ხელმძღვანელობასთან აფხაზეთიდან ლტოლვილებისათვის ჰუმანიტარული დახმარების შესახებ.

არაერთი თვითმფრინავი ქალაქ გროზნოდან დატვირთული პროდუქტით და მედიკამენტებით დაჰჯდარა იმ დროს თბილისის აეროპორტში ჯაბრბაილ ხანგოშვილის თაოსნობითა და ხელმძღვანელობით.

მან 1993 წელს საკუთარი სახსრებით აფხაზეთიდან ლტოლვილებს გადასცა იმ დროისთვის არც თუ ცოტა ფული დახმარება, 10 მილიონი რუსული რუბლი.

ძნელია ჩამოთვალოთ ის, თუ რამდენჯერ და რა თანხით დაეხმარა ჯაბრბაილ პანკისის ხეობის მცხოვრებლებს. ჰუმანურობისა და კეთილმოსურნეობის ეს პროცესი კვლავაც გრძელდება.

გარდა აღნიშნულისა, მან **აქტიური მონაწილეობა მიიღო საქართველოს არმიის ჩამოყალიბების საქმეში. კერძოდ, საქართველოს თავდაცვის უწყებას აჩუქა 10 ვეღვანაშაველი ავტომანქანა. უფრო მეტიც, ჯაბრბაილმა გასულ წელს ჰუმანიტარული დახმარება აღმოუჩინა ცხინვალის რეგიონიდან დევნილებს.**

დღეს, როცა მთელი მსოფლიო განიცდის ფინანსურ კრიზისს და ბიზნესმენებს ემინათ ფული ჩადონ რომელიმე საწარმოში, ამ დროს ბატონი ჯაბრბაილი **ბათუმში აშენებს მსოფლიო მნიშვნელობის ჰოსპიტალს.** ამისათვის, საქმეში იგი დებს არა მარტო საკუთარ სახსრებს, არამედ დიდი რაოდენობის საბანკო კრედიტებს. რამდენიმე წელია, რაც **ბათუმში მოქალაქეებს ემსახურება სამედიცინო ცენტრი „მედინა“, რომელსაც ხელმძღვანელობს ჯაბრბაილის მეუღლე, ქალბატონი ირის ბორჩაშვილი. იქ**

უფასო სამედიცინო დახმარება აჭარლებთან ერთად მიიღეს ჩვენი ხეობის მაცხოვრებლებიც.

არასოდეს არ ყოფილა შემთხვევა იმისა, რომ ქალბატონ ირისს უარი ეთქვა ღარიბ ან ნაკლებად უზრუნველყოფილი ადამიანებისათვის უფასო სამედიცინო დახმარების აღმოჩენაზე. არც ერთი არ რჩება დახმარების გარეშე. მარტო ოჯახისათვის ყველაზე საინტერესო ის არის, რომ აბსოლუტურად არ აქვს მათთვის მნიშვნელობა მის ნაციონალურ ან რელიგიურ წარმომავლობას, თუკი განიცდის უმწუბრებას, ეხმარება ყველას, ვისაც დახმარება სჭირდება.

ჩვენს მიერ ზემოთ ჩამოთვლილი მხოლოდ პატარა წვეთია იმ სიკეთისა, რომელიც აღმოუჩინა ხალხს ჯაბრბაილ ხანგოშვილმა.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, **გთხოვთ, ჩვენო ძვირფასო პრეზიდენტო, აღნიშნოთ სახელმწიფო დონეზე ჯაბრბაილ ხანგოშვილის დამსახურება ჩვენი სამშობლოს წინაშე.**

მ. ქავთარაშვილი,
დუისის ტერიტორიული ორგანოს რწმუნებული
რ. მუთოშვილი,
ჯოჯოლოს ტერიტორიული ორგანოს რწმუნებული
შ. ანდალაშვილი,
ხალაწის ტერიტორიული ორგანოს რწმუნებული,
პანკისის ხეობის მოსახლემობა.

ქ ა რ თ უ ლ ი ს ა მ ო თ ხ ე

მსოფლიოს მრავალი მოქალაქე აღტაცებას ვერ მალავს კავკასიისა და კერძოდ, საქართველოს ბუნების მრავალფეროვნების გამო, ასეთი მცირე ტერიტორიის ფარგლებში, მთების და ველების, მყინვარებისა და ტენიანი ტყეების თუ ნახევარუდაბნოების საოცარი კონტრასტით.

საქართველო ოდითგანვე ცნობილი იყო სამკურნალო, ძვირფასი და იშვიათი მცენარეებით, სარეწაო და სანადირო ნადირ-ფრინველის სიმრავლით. თუმცა ცოტა ისეთი ადგილები, სადაც ყოველი ასეთი სიკეთე ბუნებისა, ერთად არის თავმოყრილი. მათგან უძველესი და უმნიშვნელოვანესი მდებარეობს კახეთში, მის უკიდურეს ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილში მდინარეების — **მაწიმის წყლის, ლაგოდეხის წყლის, შრომის ხევის და ნინოს ხევის ხეობების აუზებში** და ის **ლაგოდეხის სახელმწიფო კომპლექსური ნაკრძალის სახელწოდებით არის ცნობილი. მისი დღევანდელი ფართობი 22 358 ჰექტარია.**

სანამ ლაგოდეხის ნაკრძალის ბუნებას გავიცნობთ, ცოტა რამ მისი ისტორიიდან: ნაკრძალის ისტორია დაკავშირებულია **ლუდვიგ მლოკოსევიჩის** სახელთან. ის 1851 წელს პოლონეთიდან გადმოსახლეს ლაგოდეხში, სადაც მან 58 წელი გაატარა. პირველად ყურადღება ლაგოდეხის წყლის ხეობის ბუნების სპეციფიურობას მიაქცია. მიუხედავად იმისა, რომ ის მეტყვევებდა იყო, მაინც ნაყოფიერად მუშაობდა ადგილობრივი ბუნების შესას-

წავლად. აგროვებდა რა მდიდარ საჭერბარო მასალას შესასწავლად უგზავნიდა სამეცნიერო-კვლევით დაწესებულებებს. სწორედ ამ მასალებით იქნა აღწერილი მეცნიერებისათვის მანამდე უცნობი მრავალი მცენარე: **მლოკოსევიჩის და ლაგოდეხის იორდასალაბები, ფურისულა, ნაღვლა** და სხვა სახეობები. მის მიერ აღმოჩენილია ქართული მთების სიამაყე **კავკასიური როჭოცი**. მლოკოსევიჩმა შეისწავლა ლაგოდეხის ჰავა და დაადგინა, რომ ის მეტად ზომიერია და დასავლეთ ამიერკავკასიისა და ლენქორანის (ახურბაიჯანის სამხრეთ-აღმოსავლეთი ნაწილი) ჰავას ჰგავს.

ლაგოდეხის ხეობის შესწავლაში და მის ნაკრძალად გამოცხადებაში გადამწყვეტი როლი **პროფესორმა კუნცეოვმა** შეასრულა. მან 1911 წელს რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიაში დააყენა შუამდგომლობა ამ ხეობის ნაკრძალად გამოცხადების შესახებ. 1912 წელს დაახლოებით 3500 ჰა დაცულ ტერიტორიად გამოცხადდა. თუმცა 1929 წლამდე მისი დაცვა არ ხორციელდებოდა, ხოლო ბუნება ნადგურდებოდა. ამ წლების შემდეგ ეს ტერიტორიები მკაცრი დაცვის ქვეშ მოექცა.

როგორია ნაკრძალის ბუნება და ბუნებრივი პირობები, რითი იქცევა ის ბუნების მოყვარულთა ყურადღებას?

როგორც აღვნიშნეთ ნაკრძალის ტერიტორიაზე ოთხი დიდი მდინარეა: **მაწიმის წყალი, ლაგოდეხის, შრომის წყალი და ნინოს წყალი.** ალპურ სარტყელში კი ყინვარული წარმოშობის პატარა ტბებია. **აქვეა ჩანჩქერები და გოგირდის**

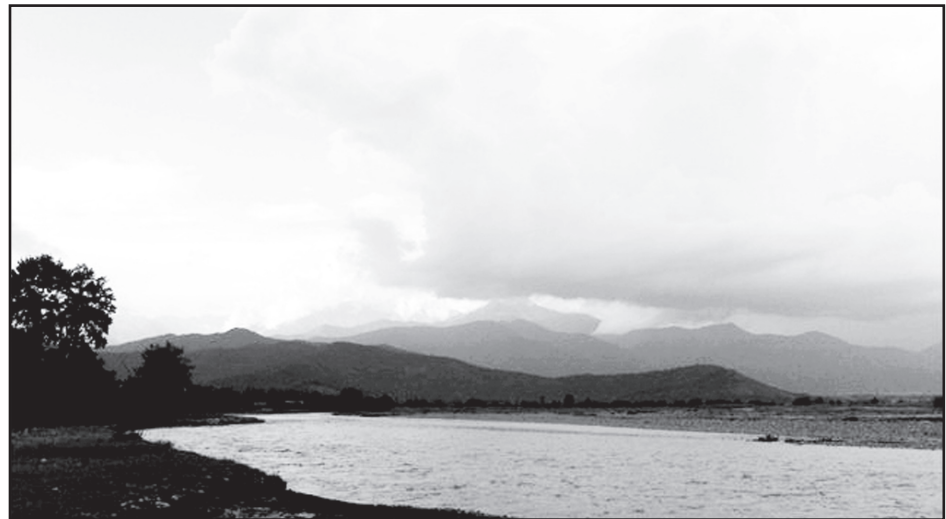
წყარო. ჰავა ზომიერად ტენიანი და თბილია (ნახევრად სუბტროპიკული).

ლაგოდეხის ნაკრძალში მცენარეულობის ძირითადი ტიპი ტყეებია. სუბალპური სარტყელიდან კი ზღვის დონიდან 1850 მ. მდელობა 3500 მეტრზე სუბნივალური სარტყელია. მდიდარია აგრეთვე, ნაკრძალის ფაუნა. აქ გვხვდება ძუძუმწოვართა 40 სახეობა, მათ შორის: მღრნელები, მწერიჭამიები, აღმოსავლეთ კავკასიური ჯიხვი, კავკასიური არჩვი, კავკასიური ირემი, შველი, გარეული ღორი, კვერნა, კავკასიური მურა დათვი, მგელი, ტურა, მელა, ტყის კატა, ფოცხვერი, მაჩვი. ცნობილია ფრინველთა 100-მდე სახეობა: მათ შორის კავკასიური როჭო, შურთხი, ბატკანძერი, ფასკუნჯი, შვეკარდენი, არწივი და მრავალი მგალობელი ფრინველი, რამდენიმე სახეობის ამფიბია და ქვეწარმავალი. ასამდე სახეობის უხერხემლო და მიკროსკოპული ცხოველი, რომელთა საერთო რაოდენობა ჯერ კიდევ დაუდგენელია.

ისე, რომ საქართველოს ეს უმდიდრესი კუთხე უდავოდ იმსახურებდა დაცულ ტერიტორიად გამოყოფას. თანამედროვე პირობებში მას ტურიზმისა და ბერძეოჩინვის (ფრინველთა თვალთვალი) უზარმაზარი პოტენციალი გააჩნია.

თითოეული ჩვენთაგანი კი ვალდებულია იამაყოს ბუნების ამ საოცრებით.

პასა სუსნიტაშვილი.

„ყნა იქსოს მისხანებით სამების ზახმა!“

**ერო ჩემო
მცხეთის კართან
გამოდი!!!**

**მაგ სუფრიდან
არაფერი აიღო!
მაგ სუფრასთან
წუხელ ვაცეს
უფალი!**

**ქრისტეს მცნება
გინაც ყურად არ იღო,
არ ასცდება
იუდას ნასუფრალი!**

**ზოგი მამლის
ყვილაძე გიგანებს!
ზოგი ისევ
ამჯობინებს ავაზაკს!**

**მე კი მხილავს
შენი ზვრების სიგანე,
სიცოცხლე რომ
ასე გამილაპაჯა!**

**გაიცინე,
როცა გიმწერს
ჯალათი!**

**გაიცინე,
როცა უმწერ
არქიფოს!**

**არაფერი
დაიჯერო ამათი!
ოცდაათი ვერცხლიც
ამათ ათქვლიფონ!**

**როგორ ახლოს
მოფრენილან სგაგები!
ეს კანკელიც
შინაურმა დაღეწა!**

**რატომ იტანს
ფილაქანი სამების
ღვთის ტაძარში
შემობარულ
გარეწარს?**

**ბულა-თურქიც
უნდა მკერდით
გათელო,
თუ ცრემლები
საქართველოს
გამოგდის!**

**ეს მსტოგრებიც
მოინელე, ქართველო!
ერთ ჩემო,
მცხეთის კართან
გამოდი!!!**

**ლაშა
ნადარეიშვილი**

მეუფე ზმინი: „... სომხური ეკლესია სხვადასხვა საინფორმაციო საშუალებებით ავრცელებს ყალბ ისტორიულ ფრაგმენტებს, თითქოს საქართველოში 600-მდე ეკლესიაა სომხური წარმოშობის და სომხური კულტურული მემკვიდრეობის და აცხადებს პრეტენზიას მესაკუთრის უფლების აღდგენაზე, მათ შორის ჩამონათვალში არის მცხეთის ჯვრის მონასტერი. ასეთი უსაფუძვლო, გაყალბებული, არასამართლებრივი მოთხოვნების ფონზე საქართველოს ეკლესია ვერ მიესალმება სომხური ეკლესიისათვის სამართლებრივი სტატუსის მინიჭებას ყოველგვარი გააზრების, საკითხების შესწავლის გარეშე.“

მეორე საკითხი, გეროს რეზოლუციას, რომელიც ითვალისწინებდა აფხაზეთში ლტოლვილთა დაბრუნებას, სომხეთმა არ მიაწერა ხელი. თუ მეგობრობა, ძმობა და თანაზიარობა ნამდვილად არსებობს ჩვენს შორის, რატომ ხდება, რომ სომხური მხარე ისეთ ფუნდამენტურ საკითხებზე, რომელიც ძალიან მნიშვნელოვანია საქართველოსთვის, არ იჩენს არანაირ თანადგომას და მხარდაჭერას.

განდა ინფორმაცია, რომ სომხურ ეკლესიას მიზნად აქვს საქართველოში საკათალიკოსო ინსტიტუტის დაარსება... ასეთი ინსტიტუტები მას აქვს სხვადასხვა ქვეყნებში, სხვადასხვა ისტორიულ მონაკვეთზე ჩამოყალიბებული. საკათალიკოსო გახლავთ საკმაოდ მსხვილი ერთეული, რომელიც სცილდება ვიწრო საეკლესიო ადმინისტრაციულ გაგებას და გარემოწერილობას.

და ასეთ ეტაპზე ხელისუფლების მხრიდან დაუფიქრებელი და ახლომხედველი ნაბიჯის გადადგმა ნამდვილად მიუღებელია ქართული ეკლესიისა და საზოგადოებისათვის.

როგორც საინფორმაციო საშუალებებიდან ვიგებდით, სომხური მხარე სომხეთს პატრიარქის ვიზიტით უკმაყოფილო იყო, რადგან წამოყენებული პირობები არ დაკმაყოფილდა. წამოყენებული იყო იურიდიული

სტატუსის მინიჭების და ეკლესიების საკუთრებაში გადაცემის მოთხოვნა. ქართულ მხარეს ჰქონდა ანალოგიური მოთხოვნები სომხეთში. ეს უნდა განხორციელებულიყო, როცა ერთობლივი კომისია დაადგენდა ეკლესიების წარმომავლობას. მაგრამ სომხეთის პატრიარქმა ამ შეთავაზებაზე უარი განაცხადა. ამის შემდეგ, რამდენიმე დღეში, საქართველოში სომხეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი ჩამოვიდა და როგორც დღეს საქართველოს საგარეო უწყებამაც დაადასტურა, სომხური ეკლესიის სტატუსის თემის სწრაფი განხილვა სწორედ სომხეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის ვიზიტს უკავშირდება.

მინდა გავისვენო ერთი ამბავი, როდესაც რუსეთში ჩატარდა რელიგიური ფორუმი რამდენიმე წლის წინ, იქ პატრიარქის ჩასვლას სომხურმა მხარემ მოუწყო ასეთი სიურპრიზი: აჩვენა ფილმი, თუ როგორ იდევნებდნენ სომხები საქართველოში, კერძოდ, პატრიარქის მიერ ასეთი ქმედებების შემდეგ, რომელიც სორციელდებ-

და სომხური ეკლესიის მხრიდან საქართველოს ეკლესიისა და მისი საჭეთმპყრობელის მისამართით, რაიმე გადაწყვეტილების ხელაღებით და შეუსწავლელად მიღება, ჩემის აზრით, დაუშვებელია...

ნუ დაიფიქრებს სომხური მხარე, რომ ჯავახეთში სომხური კომპაქტური დასახლება მოხდა ქართული მხარის კეთილი ნების შედეგად, როცა თურქეთიდან გამოქცეულ სომხებს თავშესაფარი არსად ჰქონდათ. და ამის სანაცვლოდ, როგორ შეიძლება სომხურმა ეკლესიამ ჯავახეთის სომხური წარმომავლობის თემები გაავრცელოს სხვადასხვა საგამომცემლო წრეებში.

მინდა იცოდეს საზოგადოებამ და პირველ რიგში, საკანონმდებლო ორგანომ, რომ ფოკაში ოცი წელია მოღვაწეობს მონაზონი, იღუმენია ელისაბედი, რომელმაც მრავალჯერ გამოიარა ფიზიკური შეურაცხყოფა იქ მოსახლე სომხების მხრიდან, მხოლოდ იმიტომ რომ მართლმადიდებლობის მსახური იყო და მხოლოდ

ქართული ეკლესიის ჭკვიანური პოლიტიკის შედეგია, რომ დღეს ეს რთული ურთიერთობა მოგვარებულია.

როდესაც საეკლესიო კერები ცხადდება სომხურ კულტურულ მემკვიდრეობად და გადმოგვეცითო — გვეუბნება სომხური მხარე, როგორ არ უნდა შეუთანხმოს ეს ხელისუფლებამ საპატრიარქოს, რადგან ეს ეკლესიები კონსტიტუციური შეთანხმების მიხედვით აღიარებული არის როგორც ქართული ეკლესიის კუთვნილება. გავისვენებ კიდევ ერთ რამეს, როცა 90-იანი წლების მიწურულს, კონსტიტუციურ შეთანხმებაზე იყო ფართო განხილვა, მაშინ ხელისუფლებამ პირდაპირ მოგვიწოდებდა ჩვენ საერთაშორისო ორგანიზაციების სახელის მოშველიებით, რომ საერთო გამოგვეჩინა საქართველოში არსებულ სხვა რელიგიებთან. და როცა ამ რელიგიების საკითხები განიხილება არ უნდა შეეთანხმებინათ ის ჩვენთან?!

„მამისტრო“

ნიკო სულხანიშვილის იუბილი

თელავში, ქართველი კომპოზიტორის, კლასიკური საგუნდო მუსიკის ფუძემდებლის, ნიკო სულხანიშვილის დაბადებიდან ასმეორმოცე წლისთავი აღინიშნა.

მუსიკალური ფესტივალი ნიკო სულხანიშვილის მემორიალური დაფის გახსნით დაიწყო. მემორიალური დაფა კახეთის გუბერნატორმა, გიორგი ღვინიაშვილმა გახსნა.

ფესტივალში, რომელიც ღია ცის ქვეშ, თელავის სახელმწიფო თეატრის წინ გაიმართა, კახეთის ექვსი მუნიციპალიტეტის სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლებმა მიიღეს მონაწილეობა.

ფესტივალზე შესრულდა ნაწყვეტები ნიკო სულხანიშვილის მიერ შექმნილი პირველი ეროვნული ოპერიდან „პატარა კახი“ და ჰიმნი „დიდება ივერსა“.

პარალელურად, წარმოდგენილი იყო, სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების ნიმუშები.

ნიკო სულხანიშვილის სახელს უკავშირდება პირველი შერეული (ქალთა და ვაჟთა) გუნდის შექმნაც.

გასილ კველიშვილი, ნიკო სულხანიშვილის სახელობის კახეთის ხელოვანთა საზოგადოების თავჯდომარე: „მემორიალური დაფა გავხსენით იმ სახლში, სადაც ნიკო სულხანიშვილი 1912-1915 წლებში ცხოვრობდა. სწორედ ამ პერიოდში შექმნა მან ნაწარმოები, რომელიც დღეს აუღერდა, ეს გახლავთ ნაწყვეტი ოპერიდან „პატარა კახი“. სამწუხაროა, რომ აღნიშნული ოპერა დაიკარგა.“

კომპოზიტორს პარტიტურა მოპარეს, მაგრამ ის იმდენად ხალხურ და ტრადიციულ მუსიკაზე იყო დაფუძნებული, რომ ხალხმა გაითავისა და შემოინახა. ჩვენმა გუნდმა, „პატარა კახი“, შეასრულა ნიკო სულხანიშვილის ჰიმნი, „დიდება ივერსა“. ამ ნაწარმოებმა, 1918 წელს, ნიკო სულხანიშვილის მიერ გამოცხადებულ ეროვნული ჰიმნების კონკურსში გაიმარჯვა.“

სულხან
სხირტლაძე

„ვინაშე თქვა თუშთა დაღევა!..“

(რას წერდა გაზეთი „ნახტრიონი“ 1981 წელს)

30 წლის წინ, 1981 წლის 10 ივლისს ავტომანქანების პირველი კოლონა ავიდა თუშეთში – სოფელ თბილისში... სხვადასხვა მარკის ასობით ავტომანქანა ცხვრის ფარასავით მოუფინა ხასხასა სიმწვანით მოქარგულ მთათა კალთებს.

ხანდაზმული თუშებისათვის, რომლებიც ვერ შეელონენ მამა-პაპათა ნაფუძარ მიწას, სხვათა გულისთქმასა და ფეხის ხმას არ აჰყვნენ, გული არ აჰყარეს უძველეს სამოსახლოსა

ასე იქნება მომავალშიც. ასე, რომ 2011 წლის 30 ივლისს ოცდამეათედ აღინიშნა „თუშეთობის“ დღესასწაული.

ოდიოვან, ჯან-ღონით სავეს, ხალისიანი სიცოცხლე დუღდა და ჩქეფდა მთის სოფლებში. მხნეობდა, მძლავრობდა, იღვწოდა და ირჯებოდა, ხნავდა და თესავდა, მკიდა და ლწავდა, მტერს-მახვილით, მოყვარეს პურ-მარილით სვდებოდა მთიელი კაცი.

და ბარად არ ჩაივინებ, მთათა მწვერვალებზე ავტომანქანების დანახვაზე პირველად იწერდნენ, „ – ან სასწაული! ან სიზმარი! და ამ ყველაფერში ეშმაკის ხელი ურევია, ცხენებით გვიჭირდა აქამდე ამოსვლა... ნამდვილად სასწაულის მოწმენი გაგხდითო“...

როცა ავტომანქანებიდან გადმოსული თავისიანები, ნაცნობ-მეგობრები და ნათესავები დაინახეს, უსაზღვრო იყო მათი სიხარული.

დაიხ! ეს იყო ამ სამი ათეული წლის წინათ, როცა თუშეთთან ერთად მთელმა საქართველომ დიდი სახალხო ზეიმით აღნიშნა პირველი „თუშეთობა“ (იგივე „მეცხვარის დღე“).

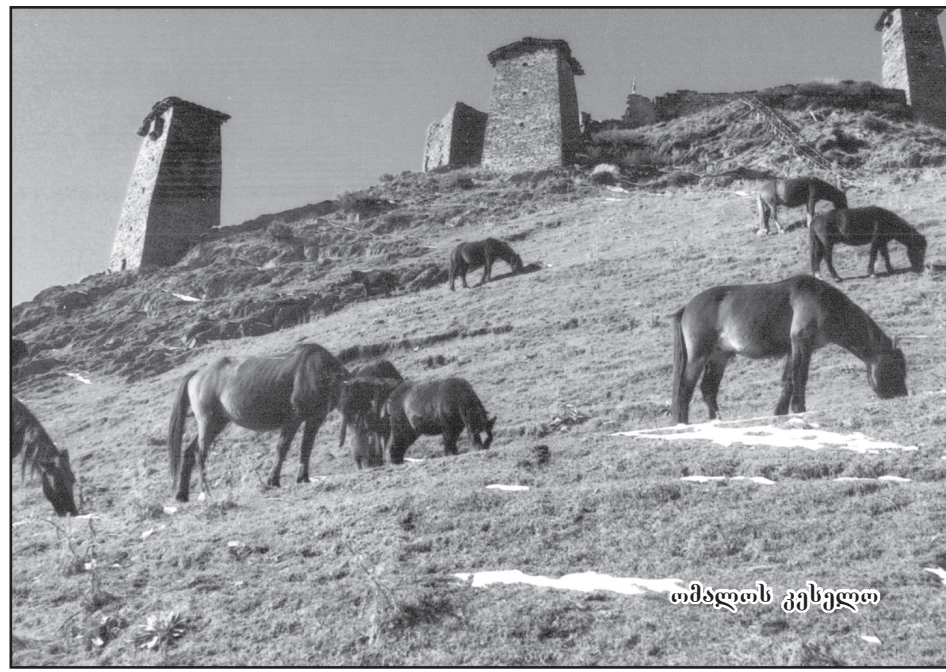
ამ ზეიმით დაედო სათავე თუშეთის განახლება-აღორძინების საწყის ეტაპს. 30-40 წლის წინ ბარად ჩასული თუშები, თუშეთს მოუბრუნდნენ. გამოხსნეს ათწლეულების წინ სახლების დაგანული კარ-ფანჯრები. სოფელში კვლავ აბდავდა ცხვარ-ძროხა, ბაღების ჟრიაჟი მალამოდ მოეცხო მთათა კალთებს. გამოიღვიძეს ნასოფლარებმა, ეკალ-ბარდები ჩამოიცილეს ნასახლარებმა...

განახლებული სიცოცხლის მაღლი დატრიალდა თბილისში, დიკლოში, შენაქოში, ხისოში, ბოჭორნაში, კვაკლოში, დანოში, დოჭუში, ხანაბოში, გირეში, ფარსმაში, აღის-გორში, ჯვარბოსელში...

აღორძინებული სოფლების რიცხვი წლიდან წლამდე იზრდებოდა. ეს ტენდენცია დღემდე გრძელდება. იმედი უნდა ვიქონიოთ

ცის სილურჯეშვე ამალღებულ სოფლებს ციხე-გალავნით ჰქონდა შემორტყმული ღედა საქართველოს და აკი ერთგულად და უშიშრად იცავდნენ კიდეც მთიელები თავისი ქვეყნის მიჯნასა და საბანს.

საცალფეხო ბილიკებზე ფერხორციანი, ძვალმსხვილი, კეჟურა ბაღლები დარბოდნენ.

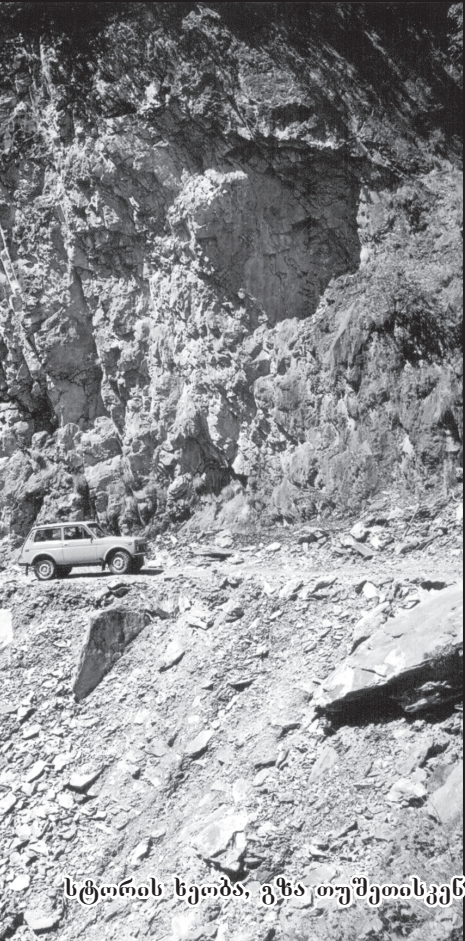
მთის კალთებზე ცხვარ-ძროხა ბალახობდა. მთიელი კაცის გული სიკეთით, სული სისპეტაკით, ქილა და ქოთანს ერბო-კარაქით, გულები ყველითა და გომური ოთხფეხით იყო სავეს.

ბარად ჩამოსული, ერბო-კარაქს, ყველსა და მატყელს წამოიმძღვარებდა, ბაზარზე გაყიდდა, ჩასაცემელსა და დასახურავს, ნავთსა და მარილს იყიდდა და ისევ მთაში ბრუნდებოდა.

და იყო ასე უწყვეტი მიმოსვლა მთიდან ბარში საცალფეხო ბილიკებითა და დარბაზული ცხენებით. მთიელებს მეცხოველეობის პროდუქტები ჩამოჰქონდა ბარელებთან ისეთ პროდუქტებზე გადასაცემლად, რომელიც მთაში არ იშოვებოდა. ბარელები მთიელთა მადლიერები იყვნენ, მთიელები – ბარელთა მლოცველები.

ერთბაშად ეპიდემიასავით მოედო მთის სოფლებს მიგრაციის მიმე სენი. კერაზე ცეცხლი განვლდა, სახლებს თვალები ამოუღამდა, კიბე აუბლახდა, ჭერი მოეწვრა, კედლები დაეზზარა, ეზოკარს შამხარო მოედო, სახნავ-სათესი ატყვევდა და გაყამებდა, ნასახლარების ყორეები წყლულებით დასხდნენ ტანზე მთიელთა სამოსახლოს.

მთის სოფლები ხალხისაგან იცლებოდა, მტკიცედ ნაშენები ქვეყნის ღობო იზარებოდა და ირღვეოდა. განგაში კი არავის აუტეხია,

ქვეყანა არ შეუწრიალებია, გულს არ შემოჰყრია, ძილი არ გაჰკრთომია, მოსვენება არ დაჰკარგვია, არ აყვირებულა და აღშფოთებულა, – მთები გვეცლება, საძოვრები და სახნავ-სათესი გვიმცირდება ისედაც მცირე მიწის პატრონებსაო.

შეთხელდა მთის კალთებზე ცხვრის

ფარები, დაცარიელდა ძროხის ბაშტები, მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებელი ადამიანები მომხმარებლებად იქცნენ. ცეცხლი მოედო ბაზრებს. ერთისამად გაძვირდა ყველი და ხაჭო, კარაქი, ხორცი და მატყელი, მსხვილფეხა და წვრილფეხა პირუტყვი.

სახელგანთქმული სარქლები და მცნობარები, ბარად მესიმინდებდნენ, მეხილეებდნენ, მევენახეებდნენ და მებოსტნეებდნენ იქცნენ. დაიწყო მტკვრი და ფერფლი მიეყარა მამა-პაპისეულ პროფესიას, ასერივად რომ სჭირდებოდა და ადგებოდა ხალხსა და ქვეყანას, ერსა და მამულს, მთასა და ბარს.

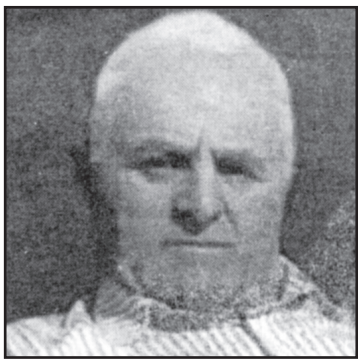
მთის სოფლების საერთო სენსა და სატკივარს ვერც უღამაზესი და უბაღლო თუშეთი გადაურჩა, მანაც გაიზიარა ფშა-ხევისურეთის ავი ბედი. – ჩვენი საუკუნის

გაბრძნობა მ-6
გაპრღვი =>

საკმაოდ დიდი ხანია, რაც წარმოშობით უკანაფშაველმა, თელავის რაიონის სოფელ ლაფანურის მკვიდრმა ჩვენმა თანამემამულემ ბატონმა აპოლონ ციხრაძემ...

რაც მთელი სრულყოფილებით იგრძნობოდა ამგვარ ოჯახებში. სწორედ ამ სოფელში და ამ ხალხში გატარებული წლები ეუმადლი ყველა იმ სიკეთეს, რაც დღეს ჩემშია. სწორედ ამიტომ ვთვლი თავს მოფულედ, თუკი რაიმე შემოიძლია, ამ სოფლისა და ხალხისათვის გააკეთო...

ნ უ ხ ი ლ ი ა პ ო ლ ო ნ ი ს ა

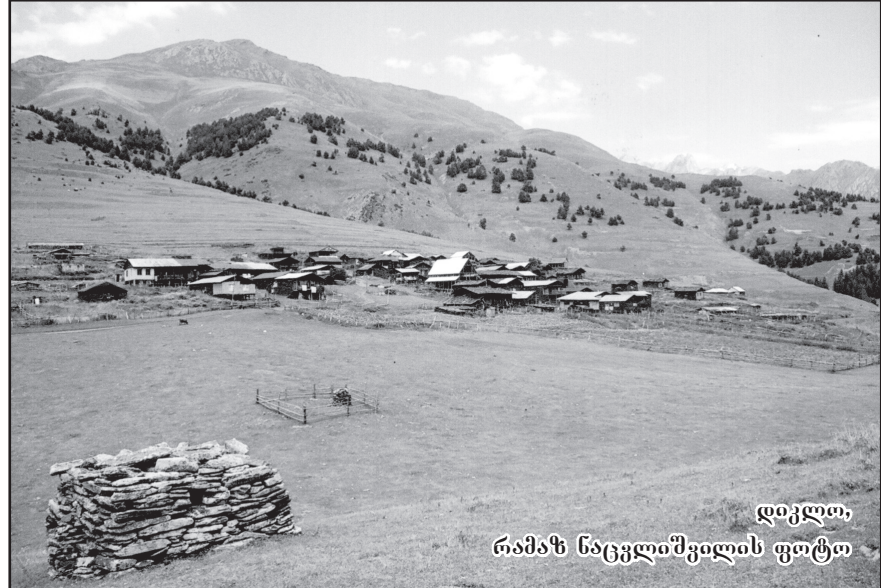
ირებული, რისი საშუალებაც სოფელს არ ჰქონდა, სჭირდებოდა დახმარება. კულტურის სახლის ეზოში დავდეი ვაფს ბიუსტი, განახლებული პირველი დღესასწაული დაუკავშირეთ სოფლის დაარსების 100 წლისთავს...

გადავცი ფულადი ჯილდოები. ღონისძიების შესახებ საქართველოს რამდენიმე ტელეარხმა გადასცა... გამოცხვლდა და გახალისდა ჩემი ხალხი. სოფლისათვის მთავარი პრობლემა გზა იყო, ვერ მოუვებარე ეს საქმე მთლიანად, მაგრამ ნაწილობრივ კი გავუშვებოდა მდგომარეობა...

ბით გამოიცა უმშენებლური ფშაური ლექსების კრებული „ილია და ლუკა მთიბელაშვილები“. ეს ყველაფერი ღმერთმა შემაძღვინა... უფლისთვის სათნო საქმის მკეთებელი ხმამაღლა არ ლაპარაკობენ, მაგრამ, შემიძლოს ეს ერთხელ... დიდი სიამაყით მინდა ვთქვა, რომ ლაფანურში ჩემი თაოსნობით, ჩაყვარა საძირკველი, შენდება და მალე დასრულდება ღვთისმშობლის სახელობის ეკლესია...

„ ვ ი ნ ა მ თ ქ ვ ა თ უ შ თ ა დ ა ლ ე ვ ა ! . . “

(რას ნერდა ვაზეთი „მახცრონი“ 1981 წელს)

დიკლო, რამაზ ნაცვლიშვილის ფოტო

მხარდამხარ მოგვდევდა უფსკრულის თავზე თილისმასავით დაკიდებული ელსადენების ხაზი, სასწაულომქმედ ადამიანებს საყრდენების გარეშე რომ დაეკიდა პაერში, მნახველი რომ გაოცებაში მოჰყავდა. იქ, სადაც საბოლოოდ უნდა გადაგვეკეთა ხეობა და მიის კალთებს უნდა შეგებოდით, ცოფმორეული, აღრენილ-აჯაგრული, მდინარე სტორი გადაგვდებოდა...

ცა-ღრუბელმაც დაყარა ფარ-ხმალი, აქაოდა ვერ გავტეხე ამ ხალხის სიკერპეო, ცამ პირბადად გადაიყარა, მთებმა საბურველი მოიხსნეს და სველი ტანი მზეს მიუფიცხეს. კესელოს ციხე შედიდურად წამოიძვრა სოფლის თავზე. სიბით გადახურული სახლები გვერდგვერდ მიუყუდიყუდნენ მწვერვალებს შუა. გაღმა-გამოღმა მწვერვალსაც ჩიტის ბუდეებით მიჰკვროდა თითოთოროლა სახლი. მწვანედ მოხასხასე ბალახით მოჩანდა მობალახე ცხვრის ფარები.

იყვნენ გამოჩენილი ქართველი პოეტები, პროზაიკოსები, კულტურისა და ხელოვნების თვალსაჩინო წარმომადგენლები, პრესისა და ტელევიზიის თანამშრომლები, სხვანი და სხვანი. იმ დღეს იქ მთელი საქართველო იყო. სრულიად საქართველოს გაეთავისებინა თუშეთის აღორძინების ზეიმი. მართლაც გულით ზეიმობდა თუშეთში ამოსული დიდი და პატარა, ქალი და კაცი, ნაცნობი და უცნობი, ერთიანი საქართველო ზეიმობდა მთიელი კაცის მთაში დაბრუნებას.

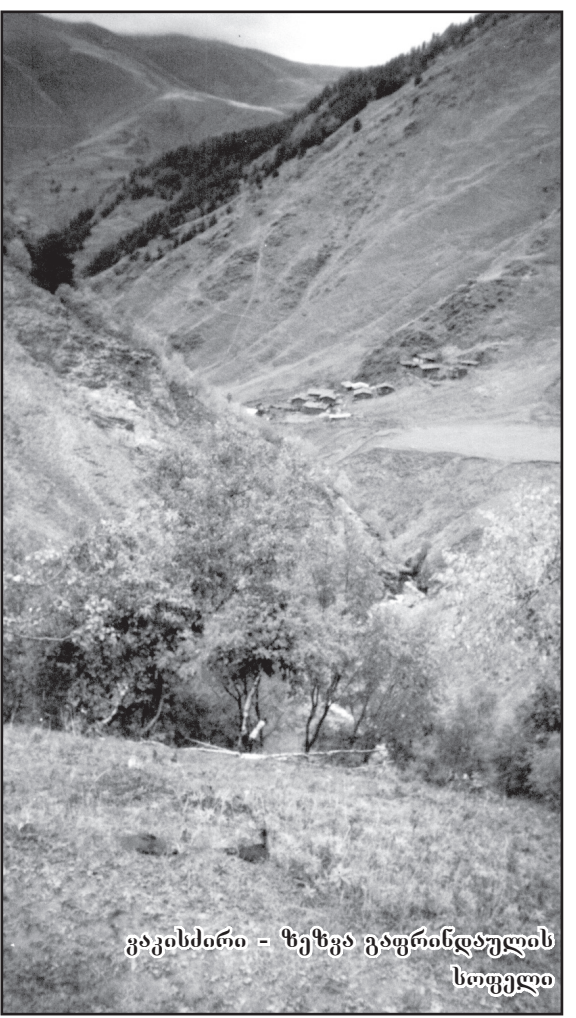
30-იან წლებში თუშეთში 2390 ადამიანი ცხოვრობდა, ამ ბოლო დროისათვის (80-იანი წლებისათვის) ეს ციფრი 136-მდე შემცირდა. თითქმის გაუკაცრიელდა ეს თვალწარმტაცი მხარე და ადგილ-მამული. თვალცრემლიანი ტოვებდნენ თუშები თავის სამოსახლოს, - თავად ბარად მიდიოდნენ, გული კი მთაში რჩებოდათ, არ ეთმობოდათ გამზრდელი კუთხე-კუნჭული, მაგრამ... დიდი იყო ცდუნების ძალა. უხილავი ძალით იზიდავდა თავისკენ ელექტრონიტ გაჩახახახებული სოფლები და ქალაქები. არც მშველელი, ჭირთა მოზიარე, სევდა-ნალექლის გამქარებელი და წყლულზე მალამოს დამდეგი ჩანდა ვინმე.

თვითმცლელი ავტომანქანების კოლონა შეუყვა მთათა საუფლოსკენ. თითქმის ორი წელიწადი აყრუებდა და აზანზარებდა ლალულების აფეთქების მჭექარე ხმა, ტექნიკის გუგუნ-გრილი... ცად აზიდული მთების კლდოვან კალთებზე და უფსკრულების თავზე იჭრებოდა საავტომობილო გზა... აღორძინებისა და მეორედ დაბადების დღე გაუთენდა თუშეთსაც... არწვიდა საუფლოში რკინის ფრინველთა მიმოსვლა დაწესდა. სული მოითქვეს საგაზაფხულო იალადებზე ასულმა მეცნარეებმა. ტვირთი შეუმსუბუქდა მანამდე ერთადერთ სატრანსპორტო საშუალებას - ცხენებს.

1981 წლის 10 ივლისს, ათობით ავტომანქანამ აიღო გეზი თუშეთისკენ. თავსხმა წვიმა და ჭექა-ქუხილი დაგვემზავრა ახმეტდიანვე. როცა სტორის ხეობაზე კლდის ქარაფებზე დაკიდებულ საავტომობილო გზას შევედეთ, წვიმამ იძვლა. ყოველ ნაბიჯზე აქაფებული ღვართქაფი გადოსჩქეფდა გზის თავზე. ტანდაზნარული ლოდები რახარხით ჩამობოდნენ გალიაპულ კლდეებზე. წარამარა გვიხდებოდა შეჩერება და გზის გაუმენდა. ასე თანდათანობით მივიწვედით მალა-მალა.

და განადგურებით ემუქრებოდნენ. მოწინავე მანქანებმა მძიმე-მძიმედ გადაიარეს ხიდზე. ძირგამოთხრილი ბეტონის გალავანი თანდათან დაბლა იწვედა, მერე კი მთლიანად გადაწვა გვერდზე და ხიდზე შესასვლელი მიწაყრილი ჩხრიალით ჩაეშვა აქაფებულ ტალღებში. ავტომანქანების კოლონა შუაზე გაწყდა. ნახევარი ხიდს იქით დარჩა, ნახევარი - ხიდს აქეთ. თავსხმა კი არ ნელდებოდა, მთა პირგამებებული და შუბლშეკრული გვხვდებოდა. აზრად არავის მოსვლია ბუნების სტიქიასთან ქედის მოხრა და უკან გამობრუნება. მეორე დღისათვის თუშეთში დიდი ზეიმი იყო დანიშნული და გზიდან უკან რომელი გამობრუნდებოდა?! შექმნილი მდგომარეობა დაუყოვნებლივ ეცნობა გზის მშენებლებს. იმავე დამეს ხიდი აღდგინდა იქნა, ავტოკოლონამ გზა განავრძო.

სტიქია კი მძვინვარებდა და შმაგობდა. ფიცრის ჭკალში ჩასულს ახლა ჭანჭახოვანის ალაზანმა გადავიღო გზა და ის ღამე გვერდიდან არ მოგვშორდა, მუხლი არ ჩაგვანრევინა, თვალი არ მოგვასუჭინა და ყურთასმენა წაგვართვა. მეორე დღეს შუადღის ხანს ავიმადლეთ ძველ ომალოში. თითქოს

ვაკისძირი - ზეზვა გაფრინდადულის სოფელი

... და, სრულიად მოულოდნელად, მოხდა სასწაული. სტორის ხეობას, თორღვას აბნოსაკენ მიმავალ გზას მძლავრი ტრაქტორების (ბულოზერების) ექსკავატორების,

მამას - ჩვენს წიგნს

მონატრებაზე ძნელი და სიკვდილზე შეშარავი არაფერი ყოფილა დედამიწაზე... მალე მონატრებითა და ტკივილით სახე წელიწადი გავა, რაც გადაინაცვლე იმქვეყნიურ მარადიულ სასუფეველში.

შენს წლის-თავზე კიდევ ერთხელ გაგისვენებენ შენს საფლავთან შენი ოჯახის წევრები. კიდევ ერთხელ მოსწყდება თვალს ცრემლი, ცრემლი, რომელსაც შენ

ვევლგან ალაღად იმსახურებ.

სევდის ფერი შეფარვია შენს ლამაზად დაშვებულ საფლავს შენს წინაპართა გვერდით. შევეურებთ შენი დაბადებისა და გარდაცვალების თარიღებს შენი არყოფნით გულდამძიმებულები და ვფიქრობთ, ნუთუ ეს პატარა ტირია მთელი შენი ცხოვრება, შენი ჭირ-ვარამი, ღზინი და ბედნიერება.

67 წელიწადმა განსაზღვრა უამი შენი ამქვეყნიური ცხოვრებისა, მაგრამ ჩვენ ვგრძნობთ, რომ უხილავად ჩვენთან ხარ, ჩვენთვის ლოცულობ ჩვენი მოურჩენელო ტკივილი და შეუზოცებელი იარაღი.

შენი მონატრების ეს პატარა წერილი, ჯერ ჩვენს სულში დაგუბებული და მერე სულიდან ამოხეთქილი კვილია და მას ჩვენი კეთილი და პატიოსანი მამის სახელი ჰქვია.

ტკივილისაგან გაწამებული, ღამეებს თითრად ათენებდი. ენერგიულად, ჩვენს შეუმჩნეველად ებრძოდი უკურნებელ სენს. შენი ცხოვრების დევიზი ხომ კაცობა და გმირობა იყო, ამიტომ ერთხელ არ დაგიკენესია - აუტანელი ტკივილით

გაწამებულს და ცდილობდი, ჩვენთვის არ შეგეშინებინებინა. გეგონა, შენი ნებისყოფით დაამარცხებდი უკურნებელ სენს, მაგრამ ხანმოკლე აღმოჩნდა ჭიდილი უღმობელ სიკვდილთან, სიკვდილთან, რომელმაც ვერ შეგაშინა და შენ თვალზე ცრემლი არც სიკვდილს ანახე, არც მეუღლეს, არც შვილებსა და არც შვილიშვილებს.

17 დეკემბერს, ბარბარობა დღეს როგორი მშვიდი და წყნარი იყავი, ისე მშვიდად და წყნარად გავიდა შენი სპეტაკი სული მარადიულ სასუფეველში.

შენ უხვად მიმოაბნიე სიკეთის მარცვალი სახარებისეული მთესველივით ამ სამხეობაზე. უხვ მოსავალს ახლა ვიმკით შენი ოჯახის წევრები...

გვჯერა, რომ შენი სპეტაკი სული, მფარველ ანგელოზად მოველინება შენი ოჯახის წევრებს და არა მარტო მათ... შენ ხომ ადამიანები ყველა ერთნაირად გიყვარდა.

სადაც კი ფეხი დაგიდგამს, მტკვრემოქარებულ მწვერვალებსა თუ თვალმიუწვდომელ ფრიალოვებთან, თითოეული ნატერფალი შენეული ალალი მადლით არის მირონცხებული. შენი ძმადშეფიცული მონადირეები გამეხებულნი სახეებით და ათროლებული მხრებით მღუმარედ დადგებიან შენს საფლავთან და ისევე გაუყვებიან იმ შენგან გაკვალულ სანადირო ბილიკებს. ვდგევართ საფლავთან შენი შვილები და შენს ალალ და მართალ სულს ვიფიცებთ: არასოდეს გადავდგამთ ისეთ ნაბიჯს, რომელიც ოდნავ მაინც მიაყენებს მთიელი კაცის ღირსებას ჩრდილს. შენც ხომ ასე გვზრდიდი და გვარიგებდი.

შენს მიერ განვლილი სიკეთის გზა - ცხოვრებისა, ჩვენთვის წინ წამძღვარებული ლამაზარია, რომელიც წუთისოფლის გზას გაგვიხატებს.

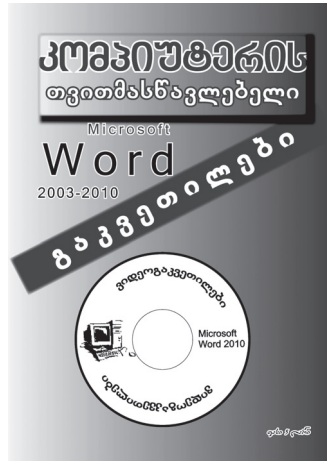
შეთხოვთ უფალს, შენს სახელზე ანთებულმა სანთელმა, გზა გაგინათოს სამარადისო სასუფეველში, სადაც მართალი განისვენებენ.

შენზე ვილოცებთ, ვიცოცხლებთ მისთვის, რომ არ შეეხოს, მამა შენ სახელს დავიწყება.

ზვიადი, ბადრი, ბაჩო და მალხაზ წიგნაურები

ახალი ჟურნალი „კომპიუტერის თვითმასწავლებელი“

პრესის გავრცელების ობიექტების სტელაჟებზე უკვე გამოჩნდა ახალი ჟურნალი - „კომპიუტერის თვითმასწავლებელი“, რომელიც თავის ფურცლებზე გვთავაზობს კომპიუტერის პროგრამების შემსწავლელ გაკვეთილებს, ხოლო თანდართულ კომპაქტ დისკებზე დეტალურად დათვალსაჩინოდ წარმოგვიდგენს ვიდეომასალას. დისკით თან ერთვის ჟურნალის თითოეულ ნომერს.

როგორც ჟურნალის დამფუძნებლები: რედაქტორი - **კობა ბელიძე** და გამომცემელი **გორა ლინიაშვილი** აღნიშნავენ, ჟურნალის მიზანია, ყველასათვის ხელმისაწვდომი გახდეს ის კომპიუტერული პროგრამები, რომელთა ცოდნაც არათუ სასურველი, აუცილებელიც არის ნებისმიერი თანამედროვე ადამიანისთვის.

ამჯერად, ჟურნალის პირველ ნომერში დაწვრილებით განიხილება ყველაზე მეტად გავრცელებული საოფისო პროგრამა „ვორდი“, დამფუძნებელთა ინფორმაციით, ახლო მომავალში დაინტერესებულ მკითხველს წარუდგენენ კომპიუტერის მართვისა და ორი მეტად პოპულარული პროგრამის, „ექსელისა“ და „ფოტოშოპის“ გაკვეთილებს.

ახალი წიგნი

ექლგნება დედის, **ლალი იორდანიშვილის** ხსოვნას

დანები

თითქმის ყველა ქვეყანაში დიდ ინტერესს იწვევს ცივი იარაღის ძველებური მეთოდით მიღება, წრთობა, დამუშავება... სამწუხაროდ, ყოფილ საბჭოთა კავშირში აკრძალული იყო ცივი იარაღის კეთება და ეს კაცური და მამაპაპური საქმე დაივიწყებინა მიეცა... პირადად ჩემთვის სასიხარულოა, რომ ეს დარგი ნელ-ნელა ისევ აღორძინების

გზაზე დგება. ამ სფეროში საკმაოდ დიდი ნაბიჯები გადაიღვა ამერიკაში, გერმანიაში, ჩეხეთში, ფინეთში, უკრაინაში, რუსეთში, საქართველოში და სხვაგან.

საქართველო ძალიან მდიდარი იყო რკინის მადნის მობოვების გამოცდილებითაც, კერძოდ: სვანეთი, რაჭა, ქართლი, კოლხეთი. საქართველოში იჭედებოდა საუკეთესო ხანჯლისა და ხმლის პირები, განთქმული იყო ხევსურული „გორდა“. გადმოცემის თანახმად, **თავად წერეთელს** საცერში დახვეული ხმალი მიართვეს, რაც თავისთავად მეტყველებს მჭედლის საოცარ ცოდნასა და გამოცდილებაზე.

საქართველო თანდათან წელში იშლება. იწყება ძველი, დაიწყებული ხელობის ნელ-ნელა აღდგენა. ეს თვალნათლივ აჩვენა ხალხური რეწვის ფესტივალმა, რომელიც სამი წელია იმართება ეთნოგრაფიის მუზეუმში, ინგლისის ელჩის (დონალდ მაკლარენი) პატრონაჟით. ფესტივალზე თვალსაჩინო ადგილი ეკავა ქართულ ცივ იარაღს, აბჯარს, თექას, მინანქარს და სხვა უამრავ შესანიშნავ ნაკეთობას.

ამ ყველაფერს განვითარება და დახვეწა სჭირდება, დროა მსოფლიომ დაინახოს, რა კულტურის მატარებლებიც ვართ ქართველები. ჩვენც, მეიარაღეები, ჩვენს მოკრძალებულ წველს შევიტანთ ქართული კულტურის აღორძინებაში.

როლანდ ოდიშელიძე
ხალხური რეწვის ოსტატი, მეიარაღე

ახმეტას

მოდის და ჩუქად დუდუნებს ჩვენთვის ეს ალაზნის ტალღებ ლიცლიცა, სპეროზას მთებმა ნისლი გგესროლა ცა შემოდგომის ფრად გაიცრიცა. ველარ ვერევიტ ამ მხრებით

მტკვრებს ისმის მინდვრების გაზის ჩივილი ეს ახმეტაა, ჩვენი ახმეტა, თავის ღზინით და თავის ტკივილით, კგეტერა სიოს დალაღად გვაშლის და ბასტრიონზე წარსული

ბრწყინავს, პანკისში თორღვა პანკელის ციხე ტანზე ისწორებს კიდევ ერთ დიღას. ფშავლებში რიჟრაჟს მოჰყვება მუზა

აქ ერთგულებაც იციან, იჭვიც, სათქმელს ლექსებით გეტყვიან უცბად, დედის მუცლიდან დაყოლილ ნიჭით. მთის ფერდობებზე აკრულა ცხვარი ზგაქვემ მდინარის რაკრაკი ისმის ბალახზე ბროლად გაშლილა

ცვარი, კლდეებს ქუდეზად ახურავს ნისლი,

თუშეთის მთებში, ჯადოსნურ მთებში, სადაც ქვასაც კი სული უდგია, დიკლო, შენაქო, ბოჭორნა, ფარსმა, თითქოს ზეციდან ჩამოუგდიათ.

აქ ყვავილების დაგათრობს სუნი, აქ მზეც სსგაგარად ისწორებს ნაწნავს, თუ სიყვარულით ადუღდა გული, გვირგვინი სწორედ აქ უნდა დაწნა. აქ უნდა გული მოიგო მისი - ვისი თვალეზიც გესროლა ქამანდს. გსურს ზეცას მისწვდე? მიჰყევ მთის ტანზე

ცხენის ფლოქვებით შემორტყმულ ქამარს. შეები ქარებს, გაუძელ ყინვას, და გამძლეობა გქონდეს მწყემსური, მიიღე ძმებად ქისტის და ოსი, სახლიკაცებად თუშ-ფშავ-ხევსური... რა ლამაზი ხარ ჩემო ახმეტა, ხევიდან ტყემდე, მთიდან ბარამდე, ალაგერდიდან გეწიოს ლოცვა, სამარადჟამოდ ღმერთი გფარავდეს.

ლეილა ლევაშვილი

